

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 432/2011-61

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 31. mája 2012 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ivetty Macejkovej a sudcu Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť spoločnosti S., a. s., B., zastúpenej advokátom JUDr. Ľ. F., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 142 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Obo 80/2009-694 z 27. augusta 2009 v znení opravného uznesenia sp. zn. 2 Obo/80/2009 z 20. októbra 2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo spoločnosti S., a. s., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej

republiky č. k. 2 Obo 80/2009-694 z 27. augusta 2009 v znení opravného uznesenia sp. zn. 2 Obo 80/2009 z 20. októbra 2009 porušené boli.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Obo 80/2009-694 z 27. augusta 2009 v znení opravného uznesenia sp. zn. 2 Obo 80/2009 z 20. októbra 2009 z r u š u j e a v e c v r a c i a Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný spoločnosti S., a. s., uhradiť trovy právneho zastúpenia v sume 314,18 € (slovom tristoštrnásť eur a osemnásť centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. L. F., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. marca 2011 doručená sťažnosť spoločnosti S., a. s., B. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 142 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Obo 80/2009 z 27. augusta 2009 v znení opravného uznesenia sp. zn. 2 Obo/80/2009 z 20. októbra 2009, ktorou žiadala vydať tento nález:

„1. Základné právo sťažovateľa, spoločnosti S., a. s., IČO: ... podľa čl. 46 ods. 1, čl. 142 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. augusta 2009 sp. zn. 2 Obo/2009 (správne má byť sp. zn. 2 Obo 80/2009, pozn.), v znení opravného uznesenia sp. zn. 2 Obo/80/2009 zo dňa 20. októbra 2009, a konaním, ktoré mu predchádzalo, porušené bolo.

2. Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. augusta 2009 sp. zn. 2 Obo/2009 (správne má byť sp. zn. 2 Obo 80/2009, pozn.) v znení opravného uznesenia sp. zn. 2 Obo/80/2009 zo dňa 20. októbra 2009 sa zrušuje.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný nahradiť sťažovateľovi, spoločnosti S., a. s., IČO: ..., trovy právneho zastúpenia, vrátane DPH, na účet jeho právneho zástupcu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 432/2011-29 z 29. septembra 2011 prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie.

Z obsahu sťažnosti vyplynulo najmä, že:

«Sťažovateľ 17. decembra 1997 uzavrel so spoločnosťou V., a. s. (ďalej len „V.“) Zmluvu o spätnom odkupe akcií, ktorej predmetom bolo 1 756 098 kusov akcií spoločnosti V., a. s. (ďalej len „R. zmluva“) a povinnosť V. tieto za určenú sumu v dohodnutom čase odkúpiť späť. K R. zmluve boli postupne uzatvorené štyri dodatky. Sťažovateľ 18. mája 2000 uzavrel so spoločnosťou D. (ďalej len „D.“) Zmluvu o kúpe cenných papierov (ďalej len „Zmluva o kúpe akcií“). Analogickú zmluvu uzavrel sťažovateľ v ten istý deň aj so spoločnosťou C. (ďalej len „C.“). V rovnaký deň uzavrel sťažovateľ so spoločnosťou C. aj zmluvu o odplatnom postúpení časti svojej pohľadávky, ktorú mal voči V., rovnakú zmluvu uzavrel aj so spoločnosťou D. V ten istý deň uzatvoril sťažovateľ s predmetnými spoločnosťami aj Dohody o započítaní vzájomných pohľadávok (ďalej len „Dohoda o započítaní“...), obsahom ktorých bol o. i. zánik pohľadávok D., resp. C. na zaplatenie kúpnej ceny akcií zo Zmluvy o kúpe akcií ich započítaním voči pohľadávkam sťažovateľa na zaplatenie odplaty za postúpenie pohľadávky, ktoré mu vznikli na základe zmlúv o odplatnom postúpení pohľadávky voči V. na spoločnosti D. a C.

V skratke, sťažovateľ mal pohľadávku voči VAS, ktorú za odplatu postúpil v časti na D. a v časti na C. Zároveň od týchto spoločností kúpil akcie. Sťažovateľ bol teda dlžníkom aj veriteľom D., resp. C., pričom k zániku tak jeho dlhu, ako aj jeho pohľadávky voči týmto spoločnostiam došlo uzavretím jednotlivých Dohôd o započítaní.

Následne 31. júla 2000 C. aj a 30. októbra 2000 D. postúpili svoje, v tom čase už na základe Dohôd o započítaní zaniknuté, pohľadávky na spoločnosť S., a. s. (ďalej len

„žalobca“). Tieto započítaním zaniknuté pohľadávky predstavujú nárok, ktorý si žalobca uplatnil voči sťažovateľovi žalobou, podanou na Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) 9. decembra 2002. O tejto žalobe rozhodol krajský súd tak, že jej v časti vyhovel. O odvolaní sťažovateľa voči tomuto rozhodnutiu rozhodol najvyšší súd tak, že rozhodnutie krajského súdu z dôvodu procesných pochybení zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie. V ďalšom konaní krajský súd rozhodnutím zo 7. júla 2009 sp. zn. 34 Cb 59/2002 priznal žalobcovi istinu vo výške 5.783.373,69 EUR spolu s príslušenstvom. Voči tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ včas odvolanie, o ktorom najvyšší súd bez nariadenia pojednávania rozhodnutím z 27. augusta 2009 sp. zn. 2 Obo 80/2009 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“) rozhodol tak, že ho zamietol a rozhodnutie krajského súdu potvrdil.»

Sťažovateľ k rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obo 80/2009 z 27. augusta 2009 v znení opravného uznesenia sp. zn. 2 Obo/80/2009 z 20. októbra 2009 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“) v sťažnosti okrem iného uviedol:

„Základným a kľúčovým právnym záverom najvyššieho súdu, od ktorého odvíja celý argumentačný reťazec odôvodnenia napadnutého rozhodnutia a od ktorého odvodzuje dôvodnosť nároku žalobcu, je údajná neplatnosť R. zmluvy.“ Sťažovateľ v tejto súvislosti poukázal na odôvodnenie napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Predmetom odvolacieho konania vo veci samej pre posúdenie dôvodnosti priznanej istiny a príslušenstva žalobcovi súdom prvého stupňa je vyriešenie otázky platnosti zmluvy o R. obchode zo 07. 12. 1997 v znení dodatkov 1 až 4... Obchod zmluvou o tzv. R. obchode mohol medzi subjektami formou prevodu platne prebehnúť iba na verejnom trhu, ktorými v zmysle § 8 ods. 3 bola v tom čase Burza cenných papierov alebo RM Systém Slovakia. Predmetná zmluva zo dňa 07. 12. 1997 však nebola nikdy zákonným spôsobom registrovaná v Stredisku cenných papierov prostredníctvom Burzy cenných papierov B., uskutočnila sa len blokácia akcií na účte predávajúceho, čo vyplýva aj z potvrdenia Burzy cenných papierov zo dňa 02. 11. 2005. ... Keďže išlo o verejneobchodovateľné cenné papiere – akcie musel byť obchod povinne uzatvorený cez verejný trh – t. j. cez burzu ako organizátora verejného trhu...“

Tvrdené porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, porušenie čl. 142 ods. 3 ústavy a porušenie práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 dohovoru sťažovateľ odôvodnil týmito argumentmi:

1. Rozsudok najvyššieho súdu a právny záver v ňom obsiahnutý (citovaný vyššie) je podľa názoru sťažovateľa „celkom zjavne arbitrárny“, pretože:

«... pre záver, že R. zmluva nebola platná v dôsledku absencie burzovej registrácie, neexistuje vo všeobecne záväzných právnych predpisoch, platných a účinných v Slovenskej republike v čase jej uzatvorenia, absolútne žiaden zákonný základ, čo je pravdepodobne hlavný dôvod, prečo najvyšší súd žiadne zákonné ustanovenie v tejto súvislosti ani neuvádza. Naopak, predmetná R. zmluva splňala všetky zákonné náležitosti, ustanovené v zákone č. 600/1992 Zb. o cenných papieroch v znení platnom a účinnom v čase jej uzatvorenia (ďalej len „zákon č. 600/1992 v rozhodnom znení“).

... to, čo najvyšší súd vymedzuje ako povinnú zákonnú náležitosť zmluvy, je v zmysle citovaných ustanovení „len“ spôsobom realizácie záväzkov z nej vyplývajúcich. Burzová registrácia ako spôsob splnenia zmluvného záväzku teda nevyhnutne predpokladá platnosť zmluvy, z ktorej tento záväzok vyplýva. Najvyšší súd jednoducho katalóg zákonných náležitostí zmluvy svojvoľne rozšíril, vychádzajúc pritom z absurdného predpokladu, že záväzok previesť cenný papier vzniká iba v prípade, ak je prevod tohto cenného papiera už uskutočnený a zaregistrovaný na verejnom trhu. Inak povedané, v zmysle napadnutého rozhodnutia musí byť záväzok najskôr splnený, až potom môže vzniknúť!

... k porušeniu práva sťažovateľa podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru došlo už len tým, že na totožnú právnu otázku poskytol najvyšší súd dve vzájomne sa vylučujúce odpovede: v jednej tvrdí, že zmluvný záväzok je platný a účinný aj bez registrácie a touto registráciou je platne splnený, v napadnutom rozhodnutí naopak tvrdí, že bez registrácie prevodu záväzok prevodu platne nevznikol. Odchýlenie sa od skorších súdnych rozhodnutí pritom najvyšší súd nijako nevyvetlil.»

2. Sťažovateľ tiež poukázal na nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia, k čomu bližšie uviedol:

«Ďalším prejavom aplikačnej svojvôle najvyššieho súdu je fakt, že tento (i) priznal žalobcovi nárok, ktorého právny titul zanikol, pričom (ii) otázku zániku tohto právneho

titulu ponechal bez akejkoľvek relevantnej odpovede. Žalobca si na krajskom súde uplatnil nárok, spočívajúci v pohľadávkach spoločností C. a D. voči sťažovateľovi, ktoré na žalobcu tieto spoločnosti postúpili po tom, ako tieto pohľadávky zanikli ich započítaním na základe príslušných Dohôd o započítaní. ...

Najvyšší súd v tejto súvislosti uvádza, že nakoľko sťažovateľovi pohľadávka z R. zmluvy nevznikla, nemohla byť ani odplatne postúpená, čo má byť podľa najvyššieho súdu dôvodom, že „nemohlo dôjsť preto ani k platnému započítaniu pohľadávok na zaplatenie odplát.“ Takto jednoducho sa najvyšší súd vysporiadal s údajnou absenciou platnosti štyroch zmlúv – dvoch zmlúv, ktorými boli pohľadávky sťažovateľa voči V. postúpené na D., resp. C. a dvoch Dohôd o započítaní. K otázke platnosti jednak dvojstranného úkonu o odplatnom postúpení pohľadávky a jednak dvojstranného úkonu o započítaní podľa § 581 Občianskeho zákonníka teda najvyšší súd uvádza výlučne to, že tento úkon nebol platný, lebo predmetom započítania boli aj údajne neexistujúce pohľadávky. Takýto dôvod neplatnosti právneho úkonu pritom Občiansky zákonník v danej podobe vôbec nepozná. Žalobca namietol neplatnosť započítania z dôvodu údajného rozporu so zákonom a s dobrými mravmi, pričom ani neoznačil zákon, s ktorým by Dohody o započítaní mali byť v rozpore, ani nevysvetlil, ktoré pravidlá dobrých mravov mal práve sťažovateľ porušiť. S označením dôvodu neplatnosti Dohôd o započítaní na základe § 39, prípadne iného ustanovenia Občianskeho zákonníka sa nijako nezaoberal ani najvyšší súd, jednoducho túto neplatnosť konštatoval na základe údajnej neplatnosti R. zmluvy.

Najvyšší súd nijako neodpovedal na otázku, či Dohody o započítaní sú neplatné, lebo sú v rozpore so zákonom a akým, alebo preto, že sa priečia dobrým mravom, alebo preto, že zákon obchádzajú. ...

Akú právnu normu použil najvyšší súd v procese úvah, ktorého priviedli k záveru o neplatnosti Dohôd o započítaní, sa sťažovateľ z napadnutého rozhodnutia jednoducho nedozvedel.

Nemožno preto nepovažovať za arbitrárne také rozhodnutie, ktoré žalobcovi priznáva nárok, ktorý zanikol na základe formálne perfektného právneho úkonu a to bez toho, aby sa najvyšší súd relevantne – čiže, slovami ústavného súdu, formou konkrétnej a nespochybniteľnej odpovede – vysporiadal s otázkou (ne)platnosti tohto právneho úkonu.»

3. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti namietal aj nesprávny procesný postup najvyššieho súdu, ktorý spočíval v tom, že o jeho odvolaní rozhodol bez nariadenia pojednávania. Podľa názoru sťažovateľa z účelu, ako aj zo znenia § 214 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) vyplýva, že „... rozhodovanie odvolacieho súdu *in camera* upravuje zákonodarca ako svojho druhu výnimku z pravidla. Takáto úprava vyžaduje extenzívny výklad práva účastníka konania na pojednávanie a reštriktívny výklad oprávnenia súdu rozhodnúť bez pojednávania.

... ak je splnená čo len jedna z podmienok podľa odseku 1, odvolací súd je povinný nariadiť pojednávanie. Podľa názoru sťažovateľa bola v danom prípade splnená prinajmenšom podmienka podľa písm. c), t. j. existencia dôležitého verejného záujmu. Ten bol v danom prípade daný kombináciou (i) špecifického predmetu činnosti sťažovateľa a (ii) s tým súvisiacimi potenciálnymi následkami rozhodnutia v danej veci na mimoriadne široký okruh fyzických osôb a právnických osôb. Sťažovateľ je najväčším peňažným ústavom na Slovensku, ktorého úlohou je spravovať a chrániť vklady obrovského množstva vkladateľov a zároveň dodržiavať striktné limity finančnej obozretnosti... S prihliadnutím na výšku sumy, o ktorej sa v danej veci konalo, by prípadný výkon rozhodnutia... mohol viesť... k jeho zásadnej destabilizácii ako peňažného ústavu, vrátane hromadného výberu vkladov a paniky sporiteľov... Sťažovateľ si je vedomý, že len z titulu týchto svojich špecifik nemá nejaký automatický nárok na priaznivé rozhodnutie vo veci samej. Má však za to, že vo veci, v ktorej sa na základe mimoriadne spleťtých predprivatizačných transakcií z konca deväťdesiatych rokov konalo proti renomovanému peňažnému ústavu o niekoľko sto miliónov slovenských korún, bol daný dostatočne významný verejný záujem na to, aby najvyšší súd namiesto extrémne rýchleho rozhodnutia *in camera* uplatnil svoju úplnú apelačnú jurisdikciu v rámci verejného pojednávania.“

4. Sťažovateľ poukázal aj na skutočnosť, že mu v odvolacom konaní nebolo doručené vyjadrenie žalobcu k jeho odvolaniu a nebol poučený o podmienkach dokazovania v odvolacom konaní, k čomu uviedol: „Absenciu splnenia povinnosti najvyššieho súdu postupovať v súlade s § 114 ods. 2 a § 120 ods. 4 OSP tak sťažovateľ nenamieta samú

osebe, ale práve v súbehu s okolnosťami, ktoré od najvyššieho súdu vyžadovali, aby svoju odvoláciu pôsobnosť uplatnil v rámci pojednávania.“

5. Podľa názoru sťažovateľa *„Osobitným titulom porušenia práv sťažovateľa a dôvodom pre zrušenie napadnutého rozhodnutia je skutočnosť, že najvyšší súd porušil svoju ústavnú a zákonnú povinnosť verejného vyhlásenia rozsudku podľa čl. 142 ods. 3 ústavy a § 156 OSP. ... Nahliadnutím do súdneho spisu na najvyššom súde dňa 25. 11. 2009 (t. j. takmer 3 mesiace po vydaní rozsudku) sťažovateľ zistil, že v súdnom spise sa nenachádza žiadny záznam o splnení povinnosti oznámenia verejného vyhlásenia rozsudku a ani zápisnica o verejnom vyhlásení rozsudku. Z uvedeného vyplýva, že nielenže nedošlo k oznámeniu o verejnom vyhlásení rozsudku, ale ani k samotnému verejnému vyhláseniu rozsudku. Uvedený postup je v bezprostrednom rozpore s ustálenou judikatúrou ústavného súdu...“.*

Sťažovateľ ústavnému súdu listom z 31. októbra 2011 oznámil, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Najvyšší súd sa k sťažnosti vyjadril podaním č. k. P 4/2011-36 z 3. apríla 2012, v ktorom bolo uvedené:

«Sťažovateľ namieta predovšetkým nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, ako aj celkom zjavne arbitrárny právny záver v ňom obsiahnutý.

Jedným z princípov spravodlivého súdneho konania, ako ich garantuje citovaný čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods.1 dohovoru, je aj právo na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktorého štruktúra je rámcovo upravená v § 157 ods. 2 OSP. Jeho obsahom je právo účastníka konania na také odôvodnenie rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Nemožno však považovať za porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces stav, ak súd nerozhodne podľa predstáv účastníka konania a jeho návrhu nevyhoví, ak je takéto rozhodnutie súdu v súlade s objektívnym právom. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka

konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov.

Podľa znenia ustanovenia § 157 ods. 2 OSP, súd v odôvodnení rozsudku uvedie podstatný obsah prednesov, stručne a výstižne vyloží, ktoré skutočnosti má preukázané a ktoré nie, o ktoré dôkazy oprel svoje skutkové zistenia a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov spravoval, prečo nevykonal i ďalšie dôkazy, a posúdi zistený skutkový stav podľa príslušných ustanovení, ktoré použil. Súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípade dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkom konania. Predmetné ustanovenie sa v plnej miere uplatňuje aj v odvolacom konaní s tým, že úlohou odvolacieho súdu nie je v odôvodnení svojho rozhodnutia odpovedať na každú námietku alebo argument vznesený v opravnom prostriedku, ale len na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní, čo sa v danom prípade aj stalo.

Najvyšší súd má za to, že odvolací súd sa v sťažnosťou napadnutom rozsudku adekvátne zaoberal všetkými podstatnými skutočnosťami a preskúmateľným spôsobom sa s nimi vysporiadal, tak, ako to vyplýva z odôvodnenia vytykaného rozhodnutia. Odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu spĺňa kritériá ústavnej akceptovateľnosti zodpovedajúce ustanoveniu § 157 ods. 2 OSP, a tohto sa súd naďalej pridržiava majúc na zreteli, že inštitút odôvodnenia súdneho rozhodnutia je jednou z podstatných záruk výkonu súdnej moci, súčasne, že výklad legislatívneho textu právnej normy a jeho uplatnenie musí byť v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy). Odôvodnenie sťažnosťou napadnutého rozsudku odvolacieho súdu poskytuje dostatočný základ pre svoj výrok, čím spĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj čl. 46 ods. 1 ústavy. Podľa názoru najvyššieho súdu, sťažovateľ svojimi tvrdeniami sleduje len dosiahnutie zmeny súdneho konania v časti, v ktorej skončilo nepriaznivým výsledkom pre neho.

Táto okolnosť však sama osebe nemôže byť právnym základom pre namietnutie porušenia základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivý proces.

Ďalšia námietka sťažovateľa sa týka nesprávneho procesného postupu odvolacieho súdu spočívajúceho v tom, že o odvolaní sťažovateľa rozhodol bez nariadenia pojednávania.

Na margo tejto námietky najvyšší súd ozrejmuje ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku pojednávajúce o povinnosti (§ 214 ods. 1 OSP) a možnosti (§ 214 ods. 2 OSP) odvolacieho súdu rozhodnúť o odvolaní proti rozhodnutiu vo veci samej na pojednávaní, resp. bez nariadenia pojednávania. Podľa znenia § 214 ods. 1 OSP účinného v čase rozhodovania odvolacieho súdu (20. 10. 2009), na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, ak a) je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b) súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania, c) to vyžaduje dôležitý verejný záujem. Ustanovenie § 214 ods. 2 OSP hovorí o tom, že v ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania. Zo znenia § 214 OSP vyplýva, že základnou formou konania o odvolaní je konanie bez pojednávania.

V danom prípade rozhodol odvolací súd v súlade s citovaným ustanovením § 214 ods. 2 OSP, nakoľko nešlo o žiaden z troch prípadov vymedzených v citovanom ustanovení § 214 ods. 1 OSP, kedy je povinnosťou predsedu senátu odvolacieho súdu nariadiť pojednávanie na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej vždy.

Sťažovateľ vytýka najvyššiemu súdu taktiež to, že mu v odvolacom konaní nebolo doručené vyjadrenie žalobcu k jeho odvolaniu.

K tejto námietke sťažovateľa, spočívajúcej v nesprávnom postupe odvolacieho súdu, ktorý mu opomenul doručiť vyjadrenie žalobcu k ním podanému odvolaniu, čím si nesplnil povinnosť oboznámiť ho, ako účastníka konania, so všetkými tvrdeniami žalobcu, a tým mu odňal možnosť sa tými tvrdeniami vysporiadať, je žiaduce zdôrazniť, že Občiansky súdny poriadok vo svojich ustanoveniach neukladá súdu povinnosť zasielať vyjadrenie protistrane.

V ustanoveniach týkajúcich sa odvolacieho konania je v § 209a ods. 1 OSP stanovená povinnosť súdu prvého stupňa doručiť bezodkladne iba odvolanie ostatným účastníkom, resp., ak by si túto povinnosť nesplnil prvostupňový súd, je v zmysle § 211 ods. 1 vety tretej OSP povinný odstrániť vady pri doručovaní odvolania a výzvy podľa § 209a ods. 1 OSP odvolací súd tak, že sám vykoná doručovanie. Povinnosť doručovať vždy a každú písomnosť (t. j. aj vyjadrenie k odvolaniu) protistrane explicitne nevyplýva ani z ustanovení o doručovaní obsiahnutých v § 45 a nasl. OSP, ktoré pojednávajú len všeobecne o doručovaní písomností bez uvedenia ich taxatívneho výpočtu.

Napokon sťažovateľ uvádza, že: „Osobitným titulom porušenia práv sťažovateľa a dôvodom pre zrušenie napadnutého rozhodnutia je skutočnosť, že najvyšší súd porušil svoju ústavnú a zákonnú povinnosť verejného vyhlásenia rozsudku podľa čl. 142 ods. 3 ústavy a § 156 OSP. ... Nahliadnutím do súdneho spisu na najvyššom súde dňa 25. 11. 2009 (t. j. takmer 3 mesiace po vydaní rozsudku) sťažovateľ zistil, že v súdnom spise sa nenachádza žiadny záznam o splnení povinnosti oznámenia verejného vyhlásenia rozsudku a ani zápisnica o verejnom vyhlásení rozsudku. Z uvedeného vyplýva, že nielenže nedošlo k oznámeniu o verejnom vyhlásení rozsudku, ale ani k samotnému verejnému vyhláseniu rozsudku. Uvedený postup je v bezprostrednom rozpore s ustálenou judikatúrou ústavného súdu...“.

Táto námietka sťažovateľa sa javí ako neopodstatnená. Keďže odvolací súd rozhodoval v danej veci rozsudkom bez nariadenia ústneho pojednávania, oznámil miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ako aj na jeho webovej stránke, v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením, v súlade s ustanovením § 156 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku. Účastníkom konania, resp. ich právnym zástupcom, preto nič nebránilo, aby boli prítomní pri vyhlasovaní rozsudku odvolacieho súdu. Dôkazy o tom svedčiace, tzn. záznam o splnení povinnosti oznámenia verejného vyhlásenia rozsudku a zápisnica o verejnom vyhlásení rozsudku, tvoria súčasť súdneho spisu prvostupňového súdu v zmysle § 192 ods. 3 pred bodkočiarkou Vyhlášky MS SR č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresného súdu, krajské súdy a Špecializovaný trestný súd v znení neskorších predpisov, podľa ktorého: „Opatrenia súdu druhého stupňa, najmä nariadenie verejného alebo neverejného zasadnutia, predvolanie svedkov, vybavujú sa vždy v rámci súdneho spisu súdu prvého stupňa;...“. Keďže najvyšší súd disponuje v súčasnosti len zberným spisom odvolacieho súdu, v ktorom sa uvedené opatrenia nenachádzajú, a ani sa v súlade s citovaným ustanovením § 192 ods. 3 Vyhlášky MS SR č. 543/2005 Z. z. nachádzať nesmú, nie je možné predložiť zo strany najvyššieho súdu dôkaz o splnení povinnosti oznámenia verejného vyhlásenia rozsudku a ani zápisnicu o verejnom vyhlásení rozsudku odvolacím súdom. Najvyšší súd nemôže zaujať názor ani k tvrdeniu sťažovateľa o tom, že v čase jeho nahliadnutia do súdneho spisu dňa 25. 11. 2009 na najvyššom súde zistil, že sa v ňom nenachádza žiadny záznam o splnení povinnosti oznámenia verejného vyhlásenia rozsudku

a ani zápisnica o verejnom vyhlásení rozsudku odvolacím súdom. Správnosť tohto sťažovateľovho tvrdenia je možné posúdiť len na základe vykonania kontroly súdneho spisu súdu prvého stupňa a osobitne úradného záznamu vyhotoveného v deň nahliadania sťažovateľa do súdneho spisu, ktorý je jeho súčasťou.

V nadväznosti na uvedené skutočnosti, najvyšší súd zastáva názor, že medzi napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu v znení neskoršieho opravného uznesenia a namietaným porušením základných práv zaručených ústavou a dohovorom, neexistuje taká spojitosť, ktorá by umožňovala vysloviť záver o ich porušení.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti má najvyšší súd za to, že rozsudkom č. k. 2 Obo/80/2009-694 zo dňa 27. 8. 2009 v znení opravného uznesenia sp. zn. 2 Obo/80/2009 zo dňa 20. 10. 2009, k porušeniu sťažovateľom namietaných práv nedošlo.»

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ako vyplýva z obsahu sťažnosti a zo spisu Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 34 Cb 59/2002, ktorý ústavný súd pripojil pre účely rozhodovania o sťažnosti sťažovateľa, v tomto konaní sa spoločnosť S., a. s. (ďalej len „žalobca“), domáhala proti sťažovateľovi žalobou doručenou krajskému súdu 9. decembra 2002 zaplata sumy 378 262 666 Sk s príslušenstvom z titulu zaplata kúpnej ceny akcií predaných spoločnosťami D. a C. sťažovateľovi (zmluvami o odplatnom prevode cenných papierov z 18. mája 2000). Žalobca tvrdil, že túto pohľadávku nadobudol ako postupník v časti postúpením od spoločnosti D. a v časti od spoločnosti C. ako postupcov. Žalobca podaním z 5. marca 2007 vzal žalobu späť v časti 115 362 916 Sk.

Krajský súd rozsudkom č. k. 34 Cb 59/02-461 z 20. decembra 2007 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 34 Cb 59/02-518 z 10. apríla 2008 zaviazal sťažovateľa zaplatiť žalobcovi 174 229 916 Sk s úrokom z omeškania 15,76 % ročne od 19. mája 2000 do zaplatenia, konanie v časti sumy 115 362 916 Sk zastavil a o trovách konania rozhodol tak, že žiadnemu z účastníkov právo na ich náhradu nepriznal. Proti výroku ukladajúcemu sťažovateľovi povinnosť plniť podal sťažovateľ odvolanie. Rozsudok krajského súdu v odvolacom konaní najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Obo 84/2008 z 12. novembra 2008 zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

Krajský súd vo veci (po doplnení dokazovania) znova rozhodol rozsudkom č. k. 34 Cb 59/2002-614 zo 7. júla 2009 tak, že sťažovateľa zaviazal zaplatiť žalobcovi 5 783 373,69 € (174 229 916 Sk) s „15,76 % úrokom z omeškania od 19. mája 2000 do zaplatenia“ a nahradiť trovy konania vo výške 53 515,56 €, to všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

O odvolaní sťažovateľa proti tomuto rozsudku rozhodol najvyšší súd rozsudkom č. k. 2 Obo 80/2009-694 z 27. augusta 2009 v znení opravného uznesenia sp. zn. 2 Obo/80/2009 z 20. októbra 2009 tak, že rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdil a sťažovateľa zaviazal na náhradu trov odvolacieho konania.

Ako vyplýva z obsahu sťažnosti a zo spisu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 282/2010, sťažovateľ doručil ústavnému súdu 26. novembra 2009 sťažnosť vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 2 Obo 80/2009-694 z 27. augusta 2009 v znení opravného uznesenia sp. zn. 2 Obo/80/2009 z 20. októbra 2009, o ktorej ústavný súd rozhodol uznesením č. k. II. ÚS 282/2010-28 zo 17. júna 2010 tak, že sťažnosť odmietol pre neprípustnosť, keďže zistil, že proti tomuto rozhodnutiu najvyššieho súdu podal sťažovateľ v zákonnej lehote 12. októbra 2009 dovolanie, o ktorom ešte nebolo rozhodnuté.

Ako vyplýva z obsahu pripojeného spisu krajského súdu sp. zn. 34 Cb 59/2002, najvyšší súd o dovolaní sťažovateľa rozhodol uznesením č. k. 1 Obdo V 51/2009-735 z 31. januára 2011 tak, že dovolacie konanie zastavil (§ 107 ods. 4 v spojení s § 243c OSP). Pri skúmaní podmienok dovolacieho konania totiž zistil, že žalobca bol 24. novembra 2010 vymazaný z obchodného registra. Výmazu žalobcu z obchodného registra predchádzalo vydanie uznesenia Okresného súdu Prešov č. k. 3 K 4/2010-105 z 30. júla 2010, ktoré nadobudlo právoplatnosť 24. augusta 2010 a ktorým konkurzný súd konkurzné konanie pre nedostatok majetku zastavil. O vrátení zaplateného súdneho poplatku za dovolanie sťažovateľovi rozhodol krajský súd uznesením č. k. 34 Cb 59/2002-739 z 25. februára 2011 tak, že sťažovateľovi sa vracia zaplatený súdny poplatok za dovolanie vo výške 65 723,13 € prostredníctvom Daňového úradu Bratislava I. Uznesenie najvyššieho súdu č. k. 1 Obdo V 51/2009-735 z 31. januára 2011 o zastavení dovolacieho konania nadobudlo právoplatnosť 14. februára 2011.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd pripomína, že nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti

účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, I. ÚS 19/02, I. ÚS 1/03, I. ÚS 226/03).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 142 ods. 3 ústavy rozsudky sa vyhlasujú v mene Slovenskej republiky a vždy verejne.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Ústavný súd vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 46 ods. 1 ústavy už uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97, IV. ÚS 195/07).

Vychádzajúc z týchto ústavne významných úvah zaoberal sa ústavný súd z uvedených hľadísk posúdením obsahu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo.

A. Sťažovateľ namietal arbitrárnosť napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu, namietal však najmä porušenie základného práva z dôvodu nerešpektovania ústavnoprocených predpisov spočívajúce v nedostatočnom odôvodnení rozhodnutia, vydanie rozhodnutia bez nariadenia pojednávania podľa § 214 OSP tým, že rozsudok nebol riadne verejne vyhlásený. Osobitne upriamil pozornosť na skutočnosť, že mu v odvolacom konaní, ktoré bolo neverejné, nebolo doručené vyjadrenie žalobcu k jeho odvolaniu a nebol poučený o podmienkach dokazovania v odvolacom konaní (§ 114 ods. 2, § 120 ods. 4 OSP), a to navyše v situácii, keď odvolací súd rozhodoval o podanom odvolaní bez nariadenia odvolacieho pojednávania.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a čl. 6 dohovoru) spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy). Táto povinnosť všeobecných súdov vzhľadom na ich postavenie ako primárnych ochrancov ústavnosti a vzhľadom na povinnosť Slovenskej republiky rešpektovať medzinárodne záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv o ochrane ľudských práv a základných slobôd (pozri napr. III. ÚS 79/02) zahŕňa zároveň požiadavku rešpektovania procesných garancií spravodlivého súdneho konania vyplývajúcich z čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 47 ods. 3 ústavy, čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 dohovoru v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“).

Ústavný súd k tomu uvádza, že rozhodnutiu všeobecného súdu musí predchádzať postup zodpovedajúci garanciam spravodlivého súdneho konania v zmysle príslušných ustanovení ústavy a príslušnej medzinárodnej zmluvy o ľudských právach a základných slobodách (v kontexte danej veci v súlade s dohovorom), najmä garanciam obsiahnutým v práve na prístup k súdu, v princípe rovnosti zbraní a práve na kontradiktórne konanie. Ústavný súd už zdôraznil, že zo vzájomnej súvislosti ustanovení čl. 152 ods. 4 a čl. 154c ods. 1 ústavy vyplýva, že dohovor a judikatúra k nemu sa vzťahujúca predstavujú pre vnútroštátne orgány aplikácie práva záväznú výkladovú smernicu pre výklad a uplatňovanie

zákonnej úpravy jednotlivých komponentov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy, a tým normujú rámeč, v ktorom je pred týmito orgánmi možné domáhať sa rešpektovania jednotlivých aspektov „práva na spravodlivé súdne konanie“ (napr. I. ÚS 49/01, I. ÚS 1/03, IV. ÚS 259/2011).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že princíp rovnosti zbraní vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatne nevýhodnejšej situácie, než v ktorej je jej odporca (pozri Komanický v. Slovenská republika, rozsudok zo 4. júna 2002, § 45). Právo na kontradiktórne konanie zase znamená, že procesné strany musia dostať príležitosť nielen predložiť všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale i zoznámiť sa so všetkými ďalšími dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu, a vyjadriť sa k nim (cit. rozsudok Komanický, § 46).

Podľa názoru ústavného súdu uvedeným postupom najvyššieho súdu v odvolacom konaní bola porušená jedna z požiadaviek spravodlivého procesu, a to kontradiktórnosť konania, pretože sťažovateľovi nebolo umožnené zaujať svoje stanovisko k písomnému vyjadreniu žalobcu k odvolaniu sťažovateľa. Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivý proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na konštantnú judikatúru ESEP, podľa ktorej princíp rovnosti zbraní ako jeden zo znakov širšieho konceptu spravodlivého súdneho konania vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatne nevýhodnejšej pozície *vis-à-vis* proti jej protistrane (pozri napr. Nideröst-Huber proti Švajčiarsku, 18. februára 1997, ods. 23, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-I).

Okrem tejto požiadavky koncept spravodlivého súdneho konania v sebe implikuje právo na kontradiktórne konanie, podľa ktorého procesné strany musia dostať príležitosť

nielen predložiť všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale aj zoznámiť sa so všetkými dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa k nim (pozri už citované Nideröst-Huber, ods. 24; a Milatová, ods. 59).

Ústavný súd dospel k názoru, že rešpektovanie práva na spravodlivé súdne konanie si v danom zložitom prípade bezpochyby vyžadovalo, aby sťažovateľ dostal možnosť posúdiť, či a akým spôsobom je potrebné alebo vhodné z jeho strany reagovať na písomné vyjadrenie žalobcu k jeho odvolaniu (mutatis mutandis I. ÚS 230/03). V skutočnosti sťažovateľ v predmetnom neverejnom konaní nemal žiadnu možnosť reagovať na uvedené argumenty žalobcu, ktoré nepochybne mohli ovplyvniť názor a rozhodnutie odvolacieho súdu, a preto ústavný súd dospel k záveru, že uvedené závažné procesné pochybenia najvyššieho súdu znamenali porušenie ústavných práv sťažovateľa v rozsahu, ako to je už uvedené, ktoré sú z ústavnoprávneho aspektu samy osebe netolerovateľné, z tohto dôvodu sa ústavný súd už nezaoberal ďalšími námietkami v sťažnosti uvedenými, a to z hľadiska možných porušení procesných a hmotných práv sťažovateľa.

B. Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší. Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec a ďalšie konanie.

Sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd zrušil označené rozhodnutie najvyššieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. Ústavný súd v súvislosti s týmto návrhom sťažovateľa dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby využil aj svoju právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, a preto vyhovel jeho návrhu a zrušil napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu tak, ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto rozhodnutia.

C. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za dva účelne vykonané úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie sťažnosti). Za dva úkony vykonané v roku 2011 patrí odmena v sume dvakrát po 123,50 €, teda 247 € a dvakrát režijný paušál v sume 7,41 €, teda 14,82 €, preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľa predstavujú sumu 261,82 € v zmysle vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. K uvedenej sume v danom prípade bolo treba pripočítať 20 % DPH, ktorá predstavuje sumu 52,36 €, t. j. trovy právneho zastúpenia sťažovateľa predstavujú celkovú sumu 314,18 €.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. mája 2012